

Sygn. akt I C 1095/18

Dnia 6 lutego 2019 r.

Sąd Rejonowy w Nowym Sączu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Grażyna Poręba

Protokolant: sekr. sąd. Urszula Bodziony - Mróz

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2019 roku w Nowym Sączu

na rozprawie sprawy z powództwa S. S.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od powoda S. S. na rzecz pozwanego (...) S.A. w W. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z:

1) (...)

2) (...)

Dnia 6 lutego 2019 r.

Sędzia:

Sygn. akt I C 1095/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 6 lutego 2019r.

W pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. powód S. S. domagał się zasądzenia kwoty 3.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9.01.2018 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów postępowania na jego rzecz.

W uzasadnieniu wskazał, że zawarł z pozwanym umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) ze składką regularną w kwocie 6.000 zł. rocznie, potwierdzoną Polisą nr (...).

W dniu 3 października 2017r. pozwany dokonał całkowitej wypłaty wartości wykupu z uwagi na rozwiązanie umowy, wartość rachunku na dzień dokonania wypłaty wyniosła 23.527,08 zł., od wartości polisy pozwany odliczył kwotę 5.881,77 zł. tytułem opłaty za wykup i powodowi wypłacono kwotę 17.645,31 zł. Po uwzględnieniu aneksu do umowy zmniejszono całkowitą opłatę za wykup do kwoty 3.000 zł., która obecnie stanowi przedmiot procesu.

Pismem doręczonym pozwanemu w dniu 22 grudnia 2017r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 3.000 zł. w terminie 14 dni jednak ten odmówił zapłaty. W ocenie powoda, postanowienia OWU przewidujące obowiązek uiszczenia opłaty od wykupu w przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia stanowiły niedozwolone postanowienia

umowne. Sprzeczne z dobrymi obyczajami jest tworzenie klauzul, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Zastosowana w stosunku do powoda klauzula została uznana w orzecznictwie sądowym za klauzulę abuzywną.

Strona pozwana (...) S.A. z siedzibą w W. w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazała, że przedmiotowa umowa została zawarta na podstawie wniosku własnoręcznie podpisanego przez powoda, który potwierdził, że otrzymał pakiet ubezpieczeniowy zawierający m.in. polisę oraz Ogólne Warunki Ubezpieczenia. Powód nie zgłaszał wątpliwości, co do ich treści, nie skorzystał także z przewidzianego w umowie (...) – dniowego terminu do odstąpienia, w to miejsce przystąpił do płacenia składek i został objęty ubezpieczeniem. Pozwana wskazała, że zapisy dotyczące zasad rezygnacji z przedmiotowego ubezpieczenia zostały napisane prostym i jasnym językiem, ukazane także w formie tabelarycznej dla ułatwienia klientowi ich zrozumienia; powodowi została także kompleksowo wyjaśniona specyfika oraz charakter produktu. Pozwana podniosła, że postanowienia OWU regulujące wysokość świadczenia wykupu w poszczególnych latach trwania umowy określały świadczenie główne, w umowie zawartej przez powoda brak zaś było elementu losowości charakterystycznego dla standardowej umowy ubezpieczenia. Pozwana zobowiązała się do zarządzania składkami powoda i wypłaty określonego świadczenia w razie śmierci, końca okresu obowiązywania umowy lub wcześniejszego jej zakończenia. Postanowienia OWU wskazywały też wysokość świadczenia, jakiego mógł oczekiwać konsument w poszczególnych latach trwania umowy. Podniosła, że postanowienia te nie miały w żadnym zakresie charakteru sankcji a uwzględniały jedynie ponoszone przez przedsiębiorcę koszty związane z zawarciem umowy i prowadzeniem działalności gospodarczej.

Pozwana podniosła dodatkowo, iż w trakcie trwania umowy strony zawarły aneks, modyfikujący niektóre z jej postanowień. Dokonując ustalenia wartości wykupu polisy pozwana kierowała się postanowieniami OWU z uwzględnieniem zmian wynikających z aneksu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 12 września 2011r. powód S. S. zawarł z pozwanym umowę (...) z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi (...) ze składką regularną, płatną corocznie w kwocie 6.000 zł, potwierdzoną wystawioną polisą nr (...). W razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego (śmierć ubezpieczonego, a w ramach klauzuli rozszerzającej – również śmierć ubezpieczonego wskutek NW), umowa gwarantowała w ramach sumy ubezpieczenia, wypłatę 105% wartości polisy, rozumianą jako kwota stanowiąca iloczyn liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku, nabytych za składki regularne, i ceny sprzedaży jednostki uczestnictwa.

(...) było zawartym na czas nieokreślony produktem inwestycyjnym, w którym środki wpłacane ze składek były inwestowane w jednostki uczestnictwa różnych funduszy inwestycyjnych, zgodnie z zasadami lokowania środków ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych, przy czym jedynym przedmiotem ubezpieczenia było życie ubezpieczonego (artykuł III). W świetle treści artykułu II i IX OWU, wykup polisy - po otrzymaniu stosownego oświadczenia ubezpieczającego - polegał na wypłacie ubezpieczającemu wartości wykupu, która stanowiła iloczyn liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku, nabytych za wpłacone składki regularne i składki dodatkowe, i ceny sprzedaży jednostki uczestnictwa, pomniejszonej o całkowity wykup wartości polisy oraz opłatę za całkowity wykup wartości dodatkowej. Stosownie do pkt 4 Tabeli Opłat, wysokość opłaty za całkowity wykup wartości polisy uzależniona była od tego, w którym roku on następuje. W pierwszym roku obowiązywania umowy wynosiła ona 98% wartości polisy, w drugim 95%; w trzecim 85%; w miarę upływu czasu, procent ten malał, aż do poziomu 0 - w jedenastym i następnym roku obowiązywania umowy.

Powód otrzymał polisę, postanowienia OWU.

(dowód: polisa k. 11, tabela opłat, OWU k. 22-40, potwierdzenie k. 63)

Powód i pozwany zawarli aneks do umowy ubezpieczenia.

Z treści aneksu wynika, iż jest on formułowany w celu wykonania przez Towarzystwo decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 23 grudnia 2015r. Aneksem zmodyfikowano treść niektórych postanowień umowy m.in. zasady obliczania wysokości opłaty za całkowity lub częściowy wykup wartości polisy w ten sposób, że opłata będzie wyliczana w dotychczasowy sposób z zastrzeżeniem, że jej wysokość nie będzie mogła przekroczyć 5 % wartości umowy. W przypadku, w którym wysokość opłaty za całkowity lub częściowy wykup wartości polisy obliczona zgodnie z umową byłaby wyższa niż 5% wartości umowy, opłata ulega obniżeniu do 5 % wartości umowy.

Pismem z 15 grudnia 2017r., które wpłynęło do pozwanego 22 grudnia 2017r. powód wezwał do zapłaty całości wartości umowy.

(dowód: aneks k. 12, pismo powoda k. 14-20)

Stan faktyczny sąd ustali na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony, które nie były w żaden sposób kwestionowane. Sąd pominął dowód z zeznań powoda bowiem ten pomimo prawidłowego doręczenia wezwania na rozprawę w dniu 6 lutego 2019r., nie stawiał się na nią i nie usprawiedliwił nieobecności. Z tego powodu nie było możliwe ustalenie najistotniejszej okoliczności faktycznej powoływanej w pozwie a mianowicie okoliczności zawarcia umowy, później aneksu do umowy w szczególności czy postanowienia umowne były negocjowane w trakcie zawierania umowy, jaka była wiedza konsumenta odnośnie postanowień umownych, ich znaczenia i konsekwencji, jaką wiedzą odnośnie tego typu produktów ubezpieczeniowych dysponował powód.

Sąd zważył, co następuje:

Powód powoływał się na abuzywność postanowienia zawartego w pkt 4 Tabeli Opłat, stanowiącego integralną części OWU, czemu pozwany zaprzeczał.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie. „Brak związania” postanowieniem umownym na skutek uznania go za niedozwolone nie oznacza, zatem nieważności czy bezskuteczności umowy w całości, a jedynie w określonym zakresie. Istnieją dwie drogi umożliwiające sądowi stwierdzenie, iż zamieszczona w umowie klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. tj. kontrola incydentalna dokonywana przez sąd rozpoznający konkretną sprawę oraz kontrola abstrakcyjna sprawowana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Kierując się treścią decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 23 grudnia 2015r. nakazującą m.in. zmianę zasad wyliczania opłat pobieranych w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy w obowiązujących w dniu uprawomocnienia się decyzji umowach ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi, zawartych na podstawie wzorców pn. m.in: (...) w ten sposób, że

„w przypadku umów ze składką regularną wysokość opłaty pobieranej przez (...) Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy nie będzie wyższa niż 5 % wartości umowy (pojęcie „wartość umowy” rozumiane jest jako suma składek regularnych płatnych przez konsumenta w okresie, przez jaki konsument zgodnie z umową zobowiązany jest do ponoszenia opłat w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy, przy założeniu ciągłego trwania umowy i regularnego opłacania składek w całym okresie ubezpieczenia. W przypadku, w którym konsument zobowiązany jest do ponoszenia opłat w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy przez okres dłuższy niż 10 lat, wartość umowy będzie ograniczona do sumy składek płatnych przez konsumenta przez okres pierwszych 10 lat trwania umowy. Przy ustalaniu wartości umowy

pod uwagę brana będzie wysokość składki wskazana w polisie w momencie zawarcia umowy tj. bez uwzględniania ewentualnych zmian wysokości składek w przyszłości np. z tytułu indeksacji), przy czym w przypadku konsumentów, którzy zawarli umowy na podstawie wzorców wskazanych w pkt I.B ppkt 1, 2, 6, 15 sentencji decyzji i złożą wnioszek o częściowy lub całkowity wykup wartości polisy w pierwszym roku polisowym opłata w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy nie będzie wyższa niż 4,5 % wartości umowy, jednocześnie w żadnym wypadku opłata należna (...) Towarzystwu (...) S.A. z siedzibą w W. w przypadku całkowitego lub częściowego wykupu wartości polisy nie będzie wyższa niż opłata wyliczona na podstawie dotychczasowych postanowień umowy.”

Zatem na gruncie kontroli abstrakcyjnej postanowień umownych dokonanej przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pozwany z własnej inicjatywy dokonał weryfikacji postanowienia umownego stanowiącego przykład praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na zastrzeganiu we wzorcach umów ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi opłat pobieranych w przypadku całkowitego lub częściowego

wykupu wartości polisy ze środków zgromadzonych na rachunku, na

którym ewidencjonowane są jednostki uczestnictwa nabyte za składki konsumenta.

W celu realizacji zobowiązania nałożonego na pozwanego został zawarty aneks do umowy i kierując się jego postanowieniami została ustalona wysokość ostatecznej opłaty za wykup.

Dalej idąca weryfikacja postanowień umowy (i aneksu) pod kątem treści art. 385¹k.c. musi odbywać się na gruncie indywidualnych ustaleń dokonywanych w konkretnej sprawie.

Aby można było uznać klauzulę za abuzywną muszą zostać spełnione cztery przesłanki: umowa musi być zawarta z konsumentem, postanowienia tej umowy nie zostały uzgodnione z konsumentem w sposób indywidualny, a ponadto kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, co jednak nie dotyczy głównych świadczeń stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przedstawiony przez powoda materiał dowodowy nie pozwala na ustalenie chociażby tego czy w chwili zawierania umowy był on konsumentem, pamiętać należy bowiem, iż umowy podobnego typu z ubezpieczycielami zawierali także sami agenci lub członkowie ich rodzin. Nie sposób też zweryfikować powoływanych przez niego okoliczności dotyczących zawarcia umowy i aneksu, informowania go o postanowieniach umownych, ówczesnej jego wiedzy o konsekwencjach umowy. Ubocznie zwrócić uwagę trzeba, iż nie wiadomo też kiedy dokładnie umowa została rozwiązana i jaką kwotę łącznie z tytułu składek powód uiścił pozwanemu.

Niestawiennictwo powoda na rozprawie a tym samym uniemożliwienie przeprowadzenia ważnego w tej sprawie dowodu z zeznań strony stoi na przeszkodzie poczynieniu ustaleń faktycznych, na które powołuje się powód.

Na marginesie należy oczywiście zaznaczyć, iż sąd nie akceptuje wszystkich twierdzeń pozwanego. W ocenie Sądu nie sposób podzielić twierdzenia, że świadczenie wykupu stanowi główne świadczenie stron.

Głównym świadczeniem ze strony powoda była zapłata składki ubezpieczeniowej, zaś ze strony pozwanego przedsiębiorcy udzielenie ochrony ubezpieczeniowej, tj. wypłata świadczenia ubezpieczeniowego w razie śmierci ubezpieczonego (także w wyniku nieszczęśliwego wypadku) w okresie ubezpieczenia.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem zawartym w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r. sygn. akt III CZP 62/07, że brzmienie art. 385 1 k.p.c. nie pozwala na szeroką interpretację formuły „postanowień określających główne świadczenia stron”. Z tego powodu postulowane jest, by sformułowanie to roznieść wąsko, jako obejmujące swym zakresem tylko te zapisy, które wprost odnoszą się do obowiązku głównego, podstawowego, realizowanego w ramach umowy. Sąd Najwyższy wskazuje także, iż „wszelkie wątpliwości należy rozstrzygać na rzecz objęcia klauzuli kontrolą merytoryczną”.

Oczywiście postanowienie umowy ubezpieczenia zawarte w pkt 4 Tabeli Opłat, dotyczące ustalenia opłaty za całkowity wykup polisy kształtowało prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, niemniej w tym zakresie postanowienie zostało zweryfikowane poprzez zawarcie aneksu do umowy. W niniejszej sprawie pozwany prawidłowo wyliczył opłatę za wykup na kwotę 3.000 zł. Stanowi ona 5% wartości sumy składek, które uiścił by powód za cały okres trwania umowy (10 lat x 6.000 zł. = 60.000 zł. x 5 %= 3.000 zł.).

Dalej idące ustalenia mogłyby zostać dokonane przez sąd tylko po przeprowadzeniu dowodu pozwalającego na wykazanie, iż zachodzą wszystkie przesłanki umożliwiające stwierdzenie, że postanowienie umowy oraz postanowienie aneksu są abuzywne.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w pkt I sentencji.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Sędzia

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

(...)

Sędzia